

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Васил Стефанов Петков
УНСС

Научна специалност: „Световно стопанство и МИО“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №3993/18.12.2025 на Зам.-ректора по НИД на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Константин Ценков Иванов

Тема на дисертационния труд: „Стратегии за навлизане на японския пазар в условия на Общество 5.0“

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „МИО и бизнес“, факултет „Международна икономика и политика“ на УНСС по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ съгласно Заповед на Ректора на УНСС №1069/14.04.2021 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 24.03.2021 г. до 24.03.2024 г., а след това докторантурата е трансформирана в задочна и защитата е в законоустановените срокове. Докторантът е изпълнил индивидуалния си план и е покрил минималните изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“. Към момента не е заемал академични длъжности в УНСС, извън УНСС или в други научни организации.

Константин Иванов е завършил бакалавърската си степен по „Международни икономически отношения с преподаване на английски език“ през 2019 г., а магистърската по „Международен бизнес с преподаване на английски език“ – през 2020 г. в катедра „МИО и бизнес“, УНСС и след това става редовен докторант в същата катедра. Успоредно

с докторантурата си е завършил магистърска програма по „Английска филология – език и култура“ в СУ „Св. Климент Охридски“. По време на своето обучение е получил редица награди от национални и международни състезания по английски език и е бил стипендиант на фондация „Америка за България“.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд се състои от увод, четири глави, заключение, списък на използваната литература, списъци на таблиците и фигурите и седем приложения (общ обем от 267 страници, а основният текст е 198 страници).

Темата на дисертацията е актуална и предизвикателна. В динамично променящия се свят Япония за момента остава малко встрани от глобалните трансформационни процеси, но запазва своята привлекателност по отношение на правенето на бизнес. Японската икономика е четвъртата по големина и е една от най-високо развитите. В този смисъл изследването на възможностите за навлизане на пазара и то в условията на Общество 5.0, където акцентът е поставен върху човека при силно развити технологии добавя и надгражда съществуващата литература по проблематиката. Всичко това, комбинирано с интереса на автора към Япония, е заявка за едно изследване на високо научно-приложно ниво. Доказателство за горното са умело подбраните и анализирани примери, което е безспорен принос на дисертанта.

В увода са налице основните реквизити – обект, предмет, цел и задачи на изследването. Целта на разработката и изследователските задачи отговарят на съдържанието и насоките на дисертацията. Тезата е формулирана точно и ясно и по този начин се представят основните насоки на изложението. Трите основни хипотези приемам за релевантни към така формулираната хипотеза и изследователски задачи.

Докторантът подробно представя методологията на изследването, съзнателно възприетите ограничения и трудностите, с които се е сблъсквал по време на работата си. Авторът синтезирано представя и основните източници на информация. В края на увода е поместено съдържанието на частите на дисертацията.

Първата глава е теоретично-постановъчна и в нея се разглеждат стратегиите за навлизането на международните пазари. Критично представени са класическите и съвременните подходи за интернационализация. Специално внимание е отделено на дигитализацията като фактор при процеса на интернационализация.

Представянето на Диаманта на Портър хвърля нов поглед върху неговото значение за международния бизнес. В края на главата преди изводите към нея са поместени основните стратегии за навлизане на нови пазари.

Втора глава представя и авторското разбиране за Общество 5.0 първо като специфики и характеристики, а след това и като възможност за създаване на стойност чрез иновации. Изследването не би било пълно, ако не е включен и преглед на еволюцията от Общество 1.0 до Общество 4.0, което авторът прави в точка 2.3. Определен принос представлява и извеждането на приликите и разликите между Общество 5.0 и Концепцията на Индустрия. След това авторът разширява своето изследване с обвързването му с Целите за устойчиво развитие, ползите за индивида и обществото, както и за пречките пред неговото прилагане. Преди изводите към втора глава дисертантът извежда основните предизвикателства пред компаниите в условията на Общество 5.0.

Третата глава се фокусира върху японската макроикономическа среда, микросредата и поведението на потребителите, които се характеризират със свои специфики в сравнение с други водещи икономика по света. Авторът поставя акцент върху потребителското поведение в Япония и го разглежда от различни гледни точки и според различни модели, което обвързва с целите на своето изследване. Подробно се разглеждат стратегиите на водещи чуждестранни компании за навлизане на японския пазар.

Четвъртата глава има голямо практическо значение, тъй като се фокусира върху Общество 5.0 и българския и японския бизнес. Разгледани са спецификите на българо-японските отношения. Акцентира се върху информираността на българския бизнес по отношение на новите подходи за навлизане на японския пазар. Определен принос на дисертанта е втората част на главата, която се фокусира върху взаимоотношенията на една японска компания с българския бизнес. Акцентът е върху взаимоотношенията с българската компания „Ел Би Булгарикум“ ЕАД. Направени са ценни изводи и са отправени препоръки, които могат да бъдат използвани от бизнеса. Преди изводите към четвърта глава авторът разглежда приносът на въпросната компания Meiji за прехода към Общество 5.0.

Заклучението включва основните изводи, до които достига авторът в хода на изложението. Същите притежават висока научна и практическа стойност.

По-често обаче в дисертационните трудове списъка на представените таблици и списъка на представените фигури се помества

непосредствено след съдържанието, но право на автора е да прецени къде да ги постави.

Приложенията допълват, разширяват и обогатяват анализа и изводите на дисертанта. Същите са умело подбран и релевантни към темата на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният труд притежава висока научна, научно-приложна и практическа стойност, тъй като е посветен на проблематика, която е специфична, актуална и полезна, както за науката, така и за бизнеса.

Основните научни и научно-приложни резултати могат да бъдат формулирани в следните насоки:

- отлично познаване на литературата по проблематиката;
- внимателно осмисляне и критичен анализ на процесите на интернационализация и стратегиите за навлизането на външни пазари;
- сериозно изследване на всички измерения на Общество 5.0;
- в хода на изложението се доказват тезата, хипотезите, целта и задачите на изследването;
- методологията на изследването е интересна, отлично обяснена и приложена;
- събрана, обработена и анализирана е значително количество емпирична информация, част от която е и трудно достъпна;
- българският прочит, анализ и препоръки на японското обкръжение е допълнителен принос на автора;
- анализът на взаимоотношенията между българските и японските компании представлява ценен наръчник за желаещите за навлизането на японския пазар;
- въпросите от анкетата са добре подбрани и формулирани и подпомагат автора в неговото изследване
- разгледаните примери дообогатяват дисертационния труд и допринасят за повишаване на качеството му;
- приложението на два модела за потребителско поведение като комбинация е нестандартен, но сполучлив подход;
- извеждане на препоръки към българските компании за подходите за адаптация към японския пазар;
- изводите са добре обосновани и целенасочени;

- научният апарат е използван коректно и доста прецизно.

В представения дисертационен труд се откриват научни и научно-приложни приноси, които обогатяват съществуващата теория и практика.

В резултат на изложеното по-горе може да се заключи, че целта и задачите на изследването са постигнати, както и че е доказана основната теза при така заложените хипотези.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В автореферата авторът посочва приносите на дисертационния труд. Същите могат да бъдат приети, въпреки че те могат да бъдат изведени по-синтезирано, както и да бъдат изброени по-кратко (в рамките на общо три извода). В допълнение авторът е използвал подходяща комбинация от изследователски методи, с които да покаже и докаже своите цели, задачи, теза и хипотези. В крайна сметка най-важната задача на дисертационния труд е изпълнена и въпреки сложността на темата смятам, че авторът се е справил на високо научно-приложно ниво.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените публикации във връзка с темата на дисертационния труд покриват изискуемия минимум. Те показват, че докторантът е работил и осмислял проблематиката систематично – последователно през последните три години с ясен фокус върху изследването. В допълнение чрез тях основните достижения, идеи и интереси на автора са намерили публичност. В процеса на придобиване на докторската степен авторът е участвал с тях в международни конференции и публикуваните научни статии са индексирани в DOAJ (Directory of Open Access Journals) и CEEOL (Central and Eastern European Online Library):

1. *Ivanov, K. (2023). Society 5.0 and the Japanese Consumer Behavior. Bulgarian Journal of International Economics and Politics Vol3, pp60-68. DOI:10.37075/BJIEP.2023.1.04*

2. *Ivanov, K. (2024). Society 5.0 and Its Challenges for the Japanese Business. In: Conference “The Membership of Bulgaria in the European Union: Sixteen Years Later” Volume 2: Papers presented in English language. DOI:10.37075/ISCWE.2023.15*

3. *Ivanov, K. (2025). Creating Value Through Innovation. PASONA NATUREVERSE and Future City in Expo 2025 Osaka. In: Conference "Bulgaria's Membership in the European Union: Eighteen Years Later" Volume 2: Papers presented in English language.*

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат отговаря на изискванията. В началото се съдържа актуалност и значимост на темата, обект, предмет, цел и задачи на изследването и изследователска теза и хипотези на дисертационния труд. В четвъртата част на автореферата са поместени методологията, ограниченията, затрудненията и информационните източници. След това е включено съдържанието на дисертационния труд и кратко изложение и заключенията. В осмата част са основните научни и приложни приноси, а накрая са публикациите по темата на дисертацията. Съгласно изискванията след това е и авторефератът на английски език.

Докторантът съвестно е представил основните въпроси и постижения от дисертацията в автореферата. Налице са и най-важните резултати от изследването и обосновано извеждане на доказателствата на тезата и трите хипотези към нея. Представените приноси отговарят на темата и на основните предварително заложи в увода параметри.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към представения за рецензиране дисертационен труд нямам бележки и препоръки. В хода за защитата бих желал авторът да отговори на следния въпрос:

„Как българската държава може да подпомогне родните компании да навлязат на японския пазар в съвременните условия?“

8. Заключение

В заключение представеният за рецензиране дисертационен труд притежава необходимите качества и достойнства, което ми дава основание да изразя категорично своето положително становище за присъждане на образователната и научна степен „доктор по икономика“ по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ на докторанта Константин Ценков Иванов. Ще гласувам „ЗА“.

Дата: 12.01.2026 г.
гр. София

Подпис: .....
(доц. д-р Васил Петков)

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

R E V I E W

Prepared by: Assoc. Prof. Vasil Stefanov Petkov, PhD

UNWE

scientific specialty: „World Economy and International Economic Relations“

Regarding: PhD thesis for awarding the educational and scientific degree “PhD” in scientific specialty “World Economy and International Economic Relations” in UNWE

Reason for submitting the review: participation in the scientific jury for the defense of PhD thesis according to Order № 3993/18.12.2025 of the Vice-rector for Research of UNWE

Author of the PhD thesis: Konstantin Tsenkov Ivanov

Topic of the PhD thesis: „Strategies for Entering the Japanese Market in the Context of Society 5.0“

1. Information for the PhD student

The doctoral candidate was enrolled in a PhD program at the Department of *International Economic Relations and Business*, Faculty of *International Economics and Politics* at the University of National and World Economy (UNWE), in the scientific specialty *World Economy and International Economic Relations*, in accordance with Order of the Rector of UNWE No. 1069/14 April 2021. The training was conducted in full-time form during the period from 24 March 2021 to 24 March 2024, after which the doctoral studies were transformed into part-time mode, and the dissertation defense is scheduled within the legally established time limits. The doctoral candidate has fulfilled

the individual study plan and has met the minimum requirements for the acquisition of the educational and scientific degree “Doctor”. To date, he has not held any academic positions at UNWE, outside UNWE, or in other research organizations.

Konstantin Ivanov completed his Bachelor’s degree in *International Economic Relations (taught in English)* in 2019 and his Master’s degree in *International Business (taught in English)* in 2020 at the Department of *International Economic Relations and Business*, UNWE, after which he became a full-time doctoral student in the same department. In parallel with his doctoral studies, he completed a Master’s program in *English Philology – Language and Culture* at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. During his studies, he received numerous awards from national and international English language competitions and was a scholarship recipient of the *America for Bulgaria Foundation*.

2. General characteristics of the PhD thesis

The dissertation submitted for review consists of an introduction, four chapters, a conclusion, a list of references, lists of tables and figures, and seven appendices (total volume of 267 pages, of which the main text comprises 198 pages).

The topic of the dissertation is timely and challenging. In a dynamically changing world, Japan currently remains somewhat outside global transformational processes, yet it retains its attractiveness as a destination for doing business. The Japanese economy is the fourth largest in the world and one of the most highly developed. In this sense, the study of market entry opportunities—particularly under the conditions of Society 5.0, where the emphasis is placed on the human being amid highly advanced technologies—adds to and further develops the existing literature on the subject. All of this, combined with the author’s interest in Japan, represents a strong premise for research of a high scientific and applied level. Evidence of this can be found in the skillfully selected and analyzed examples, which constitute an unquestionable contribution of the doctoral candidate.

The introduction contains the main required elements—object, subject, aim, and research tasks of the study. The aim of the dissertation and the research tasks correspond to the content and direction of the research. The thesis is formulated precisely and clearly, thereby outlining the main directions of the exposition. The three main hypotheses are considered relevant to the stated thesis and research objectives.

The doctoral candidate presents in detail the research methodology, the consciously adopted limitations, and the difficulties encountered during the research process. The author also provides a concise overview of the main sources of information. At the end of the introduction, the structure and content of the dissertation are outlined.

The first chapter is theoretical and conceptual in nature and examines strategies for entering international markets. Classical and contemporary approaches to internationalization are critically presented. Special attention is paid to digitalization as a factor in the internationalization process. The presentation of Porter's Diamond offers a new perspective on its significance for international business. At the end of the chapter, prior to the conclusions, the main strategies for entering new markets are summarized.

The second chapter presents the author's understanding of Society 5.0, first in terms of its specific features and characteristics, and subsequently as an opportunity for value creation through innovation. The study would not be complete without a review of the evolution from Society 1.0 to Society 4.0, which the author provides in section 2.3. A further contribution is the identification of similarities and differences between Society 5.0 and the Industry 4.0 concept. The author then expands the analysis by linking it to the Sustainable Development Goals, the benefits for individuals and society, as well as the barriers to its implementation. Prior to the conclusions of the second chapter, the doctoral candidate outlines the main challenges faced by companies under the conditions of Society 5.0.

The third chapter focuses on the Japanese macroeconomic environment, the microenvironment, and consumer behavior, which are characterized by specific features compared to other leading economies worldwide. The author places particular emphasis on consumer behavior in Japan, examining it from different perspectives and through various models, which are directly linked to the objectives of the research. The strategies of leading foreign companies entering the Japanese market are analyzed in detail.

The fourth chapter has significant practical relevance, as it focuses on Society 5.0 and Bulgarian and Japanese business. The specific features of Bulgarian–Japanese relations are examined, with an emphasis on the level of awareness within Bulgarian business regarding new approaches to entering the Japanese market. A notable contribution of the doctoral candidate is the second part of the chapter, which focuses on the relationship between a Japanese company and Bulgarian business, with particular emphasis on cooperation with the Bulgarian company *LB Bulgaricum EAD*. Valuable conclusions are drawn and recommendations are made that may be applied in business practice. Prior to

the conclusions of the fourth chapter, the author examines the contribution of the company Meiji to the transition toward Society 5.0.

The conclusion summarizes the main findings reached by the author throughout the study. These findings possess high scientific and practical value.

More commonly in dissertation works, the lists of tables and figures are placed immediately after the table of contents; however, it is the author's prerogative to decide where to position them.

The appendices complement, expand, and enrich the analysis and conclusions of the doctoral candidate. They are skillfully selected and are relevant to the topic of the research.

The presented work possesses high scientific, scientific-applied, and practical value, as it is devoted to a topic that is specific, timely, and useful both for academia and for business practice.

3. Assessment of the scientific and practical results

The presented dissertation contains both scientific and applied contributions that enrich existing theory and practice.

As a result of the above analysis, it can be concluded that the aim and objectives of the research have been successfully achieved, and that the main thesis has been proven within the framework of the stated hypotheses. The main scientific and scientific-applied results can be summarized in the following directions:

- excellent command of the relevant literature;
- thorough conceptualization and critical analysis of internationalization processes and strategies for entering foreign markets;
- in-depth research covering all dimensions of Society 5.0;
- throughout the exposition, the thesis, hypotheses, research aim, and objectives are substantiated;
- the research methodology is engaging, clearly explained, and successfully applied;
- a substantial volume of empirical data has been collected, processed, and analyzed, part of which is difficult to access;
- the Bulgarian perspective, analysis, and recommendations regarding the Japanese environment constitute an additional contribution by the author;
- the analysis of relations between Bulgarian and Japanese companies represents a valuable guide for those seeking to enter the Japanese market;

- the survey questions are well selected and well formulated, effectively supporting the author's research;
- the examined case studies further enrich the dissertation and contribute to enhancing its overall quality;
- the application of two consumer behavior models in combination represents an unconventional yet successful approach;
- formulation of recommendations for Bulgarian companies regarding approaches to adaptation to the Japanese market;
- the conclusions are well substantiated and goal-oriented;
- the scientific apparatus is applied correctly and with a high degree of precision.

The presented dissertation reveals scientific and scientific-applied contributions that enrich existing theory and practice.

Based on the above, it can be concluded that the research aim and objectives have been achieved and that the main thesis has been substantiated under the stated hypotheses.

4. Assessment of the scientific and practical contributions

In the dissertation abstract, the author presents the contributions of the dissertation. These contributions may be accepted, although they could be formulated in a more synthesized manner and listed more concisely (within a total of three summarized conclusions). In addition, the author has employed an appropriate combination of research methods to demonstrate and substantiate the research objectives, tasks, thesis, and hypotheses. Ultimately, the most important task of the dissertation has been accomplished, and despite the complexity of the topic, I consider that the author has addressed it at a high scientific and applied level.

5. Assessment of the publications connected with the PhD thesis

The publications related to the topic of the dissertation meet the required minimum standards. They demonstrate that the doctoral candidate has worked on and reflected upon the research problem systematically and consistently over the past three years, with a clear focus on the subject of the study. In addition, through these publications, the author's main achievements, ideas, and research interests have been made publicly accessible. In the process of pursuing the doctoral degree, the author has presented this work at international conferences, and the published scientific articles are indexed in DOAJ (Directory of Open Access Journals) and CEEOL (Central and Eastern European Online Library):

1. Ivanov, K. (2023). *Society 5.0 and the Japanese Consumer Behavior*. *Bulgarian Journal of International Economics and Politics Vol3*, pp60-68. DOI:10.37075/BJIEP.2023.1.04

2. Ivanov, K. (2024). *Society 5.0 and Its Challenges for the Japanese Business*. In: Conference “The Membership of Bulgaria in the European Union: Sixteen Years Later” Volume 2: Papers presented in English language. DOI:10.37075/ISCWE.2023.15

3. Ivanov, K. (2025). *Creating Value Through Innovation*. PASONA NATUREVERSE and Future City in Expo 2025 Osaka. In: Conference “Bulgaria’s Membership in the European Union: Eighteen Years Later” Volume 2: Papers presented in English language.

6. Assessment of the autoreferate

The presented dissertation abstract meets the established requirements. At the beginning, it outlines the relevance and significance of the topic, the object and subject of the research, the aim and objectives of the study, as well as the research thesis and hypotheses of the dissertation. The fourth section of the abstract presents the methodology, limitations, challenges, and information sources. This is followed by the table of contents of the dissertation, a concise exposition, and the conclusions. The eighth section contains the main scientific and applied contributions, and the final section lists the publications related to the dissertation topic. In accordance with the requirements, the abstract in English is also included thereafter.

The doctoral candidate has conscientiously presented the key issues and achievements of the dissertation in the abstract. The most important research results are included, along with a well-founded presentation of the evidence supporting the thesis and its three hypotheses. The presented contributions correspond to the topic and to the main parameters defined in the introduction.

7. Critical notes, recommendations, and questions

I have no remarks or recommendations regarding the dissertation submitted for review. During the defense procedure, I would like the author to address the following question:

“How can the Bulgarian state support domestic companies in entering the Japanese market under contemporary conditions?”

8. Conclusion

In conclusion, the dissertation submitted for review possesses the necessary qualities and merits, which gives me solid grounds to express my unequivocally positive opinion in favor of awarding the educational and scientific degree **“Doctor of Economics” (PhD)** in the scientific field **“World Economy and International Economic Relations”** to the doctoral candidate **Konstantin Tsenkov Ivanov**.

I will vote **IN FAVOR**.

January 12th 2026
Sofia

Signature: .....
(Assoc. Prof. Vasil Petkov, PhD)